

ПОРЕСКИ СИСТЕМ У СРБИЈИ И ПРОМЕНЕ ПОРЕСКОГ СИСТЕМА У СКЛАДУ СА ТЕНДЕНЦИЈАМА У СВЕТУ

Сажетак: Сваки порески систем у једној држави резултат је одређених историјских околности, многобројних спољних утицаја, компромиса, супротности. Порески систем се формирао кроз историју, мењао и прилагођавао разним факторима и био различит од државе до државе. На порески систем данас делују многобројни фактори, као што су: економска структура, број становника, доходак по глави становника, друштвено-политичко уређење, степен културног развоја и друго.

Циљ рада је да укаже на значај пореског система у Србији јер је он саставни део финансијског система, односно интегрални је део економског система земље и основни је извор прихода државног буџета. Добро уређен порески систем је основ свих социјално-политичких дешавања, интеграционих кретања и економског развоја једне државе.

Кључне речи: порески систем, пореска политика, јавни приходи и јавни расходи, пореска администрација, реформа пореског система

Увод

Порески систем једне земље чини укупност свих облика пореза, односно јавних прихода. Они се јављају у разним облицима: порези, доприноси, таксе, накнаде и слично. Карактеристике пореза су следеће: у својој основи је принудан, даје се без директне противнадокнаде, сврха у коју ће се употребити није унапред утврђена и наплаћује се искључиво у новцу (само изузетно у натури). У порески систем је уграђен велики број пореских облика који је у сваком систему различит. Тај систем подразумева скуп института и инструмената који стоје на располагању пореској власти за остваривање одређених фискалних, економских, социјалних и политичких циљева у оквиру датог економског система. Он је врло значајан подсистем економског система.¹

* vesna.aleksic@purs.gov.rs

¹ Алексић Весна, Пореско право, Правни факултет Универзитета Унион у Београду, 2018., стр 84.

Пореска политика је део економске и социјалне политике. Она обухвата усклађено деловање државних институција, кроз убирање јавних прихода, на расподелу, размену, потрошњу и производњу у одређеном националном простору и времену, у складу с друштвено прихватљивим циљевима и задацима. Субјекат пореске политике је држава, односно њени органи – од централних до локалних органа. Држава располаже правом увођења пореза и других јавних прихода и одређивања њихових параметара. Порески систем је саставни део фискалног система, система јавних расхода, буџетског система и одговарајуће фискалне политике.

Порески систем једне земље настаје као резултат компромиса политичких снага у друштву, потребе за изналагањем нових извора за финансирање јавних расхода и сл., и углавном нису резултат унапред одређеног плана. Уколико једна земља има више нивоа власти, порески систем постаје сложенији, а може се десити да има и велики број различитих пореских облика. У том случају долази до извесног степена неусклађености између појединих облика пореза који су увели различити нивои власти. Овај проблем се у великој мери разрешава тако што законодавац доноси системски закон који садржи опште одредбе о јавним приходима.²

Пореска политика у нашој земљи спроводи се на више нивоа власти: републичком, нивоу аутономне покрајине, у градовима и општинама. У оквиру реформе пореског система Републике Србије, започете 2001, донети су потпуно нови порески закони. Радикалне промене извршене су нарочито доношењем Закона о пореском поступку и пореској администрацији и Закона о порезу на додату вредност. Порески систем у Србији је млад систем који је прошао кроз неколико тешких фаза у процесу транзиције из пореског система самоуправног социјализма у онај који ће бити прилагођен начелима тржишне економије.³

Условно речено, реформа пореског система Србије завршена је 2005. увођењем ПДВ-а, и од тада у нашем пореском систему постоје сви темељни порески облици карактеристични за тржишне демократије. Како је реч о младом пореском систему, који се покушао обликовати према савременим начелима опорезивања, карактерише га мали број пореских облика, релативна транспарентност, односно једноставност порезних закона.

Међутим, учестале промене основних елемената опорезивања унутар темељних пореских облика иду у прилог тези да је наш порески систем нестабилан, дакле склон честим променама, а слаб порески морал и висока стопа сиве економије чине га такође и нерационалним. Имајући у виду комплексност законске регулативе којом се уређује област јавних прихода, пред пореску администрацију и пореске обвезнике стављају се нови задаци. Пореским стручњацима неопходна су нова знања и искуства да би се порески прописи могли оптимално спроводити. Ови стручњаци треба да буду свестрано оспособљени да би могли компетентно да обављају пореске послове.⁴

² Ibidem, str.84.

³ Ibidem., str. 85.

⁴ Ibidem., str.85.

Да би порески обвезници могли да искористе немала права која им по прописима припадају и да извршавају обавезе у законом прописаним роковима, неопходни су им порески савети стручњака који су стекли специјализована знања из области материјалних и процесних пореских прописа, као и из других прописа директно или индиректно повезаних с пореском материјом (прописи из области рачуноводства и ревизије, прекршајно и кривично законодавство и др.).

Као озбиљан проблем у важећем пореском систему наводи се и чињеница да у Србији доминира индиректно опорезивање, што је у супротности с преовлађујућом праксом у најразвијенијим европским земљама. Акцент је стављен на порез за додату вредност, чиме се опорезује потрошња, као и на акцизе и царине, и те врсте индиректних пореза у највећој мери пуне буџет. Индиректни порези су, по својој природи, најлакши за убирање, веома су ефикасни, али су у суштини неправедни – уз опаску да су директни порези који „погађају“ имовину, богатство и приходе далеко мање заступљени у Србији него, на пример, у Великој Британији, Немачкој и другим западноевропским земљама, чланицама Европске уније (ЕУ).⁵

Закон о јавним приходима и јавним расходима⁶ најважнији је системски закон који регулише пореску материју. Овим законом уређује се систем јавних прихода и финансирање јавних расхода утврђених Уставом и законом, за које се средства обезбеђују из јавних прихода. Законом се могу уводити само они јавни приходи који су установљени овим законом.⁷ Порески подстицаји (ослобођења, олакшице, порески кредити и др.), као и остали елементи система и политике јавних прихода, установљених на основу овог закона, могу се уводити само законима којима се уводи одговарајући јавни приход.

Имајући у виду три основна објекта опорезивања у пореском систем једне земље (потрошњу, доходак и имовину), порески систем Републике Србије структуриран је на следећи начин.⁸

1) Потрошња као порески објекат укључује следеће пореске облике:

- ПДВ (као општи порез на потрошњу),
- акцизу (као порез на потрошњу тачно одређених добара нпр. дуванских производа).

2) Доходак као порески објекат укључује следеће пореске облике:

- порез на добит предузећа,
- порез на доходак грађана.

3) Имовина као порески објекат укључује следеће пореске облике:

- порез на имовину „у статистици“,
- порез на наслеђе и поклон,
- порез на пренос апсолутних права,
- порези на употребу, држање добара.

⁵ Ibidem., str.86.

⁶ „Службени гласник РС“, бр.76/91, 41/92 – др.закон, 18/93, 22/93 – испр., 37/93, 67/93, 45/94, 42/98, 54/99, 22/01, 9/02 – др. закон, 87/02 – др. закон, 33/04 и 135/04 – др. закон.

⁷ Члан 2.ЗЈПР-а.

⁸Алексић Весна, Пореско право, Правни факултет Универзитета Унион у Београду, 2018., стр.87.

Врсте јавних прихода

Према ЗЈПР⁹ врсте јавних прихода¹⁰ јесу:

1. порези, царине и друге увозне дажбине, таксе, накнаде за коришћење добара од општег интереса, јавни зајмови,
2. доприноси за финансирање обавезног социјалног осигурања,
3. локални јавни приходи,
4. остали јавни приходи.

Законом се могу увести следећи порези:¹¹

1. порез на добит предузећа
2. порез на доходак грађана
3. порез на имовину
4. порез на наслеђе и поклон
5. порез на пренос апсолутних права
6. порез на промет
7. акцизе
8. порез на употребу, држање и ношење одређених добара
9. порез на финансијске трансакције.

Законом се могу увести следеће таксе:¹²

1. административна такса
2. судска такса
3. комунална такса
4. регистрациона такса
5. боравишна такса.

За обавезно социјално осигурање законом се уводе доприноси за социјално осигурање.¹³

Доприноси за социјално осигурање плаћају се:

1. из личних примања и других прихода осигураника,
2. на исплаћена лична примања.

Доприноси за социјално осигурање обухватају:¹⁴

1. допринос за пензијско и инвалидско осигурање,
2. допринос за здравствено осигурање,
3. допринос за осигурање за случај незапослености.

У наредној табели, приказане су пореске стопе у Србији:

⁹ „Službeni glasnik RS“, br. 76/91, 41/92 – dr. zakon, 18/93, 22/93 – ispr., 37/93, 67/93, 45/94, 42/98, 54/99, 22/01, 9/02 – dr. zakon, 87/02 – dr. zakon, 33/04 i 135/04 – dr. zakon.

¹⁰ Члан 9.ЗЈПР-а.

¹¹ Члан 10.ЗЈПР-а.

¹² Члан 11.ЗЈПР-а.

¹³ Члан 14.ЗЈПР-а.

¹⁴ Члан 15.ЗЈПР-а.

Табела: Пореске стопе у Србији у 2018. години

Vrste poreza / стопе пореза (%)	PDV/ општа и посебна стопа ¹⁵	Порез на добит правних лица ¹⁶	Порез на доходак грађана ¹⁷	Допринеси за обавезно социјално осигурање на терет послодавца ¹⁸	Допринеси за обавезно социјално осигурање на терет запосленог
	20	15	10,0	12	14
	10		(порез на зареде)	5,15	5,15
				0,75	0,75

Порески систем Србије је потрошно оријентисан, односно главнина пореских прихода убира се од потрошних пореза или, другим речима, од ПДВ-а и царина. Оваква оријентација има низ добрих карактеристика које су у вези с предношћу индиректних пореза у односу на директне порезе. Међутим, постоји и једна негативна карактеристика, а то је регресивни учинак, који се огледа у чињеници да особе с мањом економском снагом у ствари сносе већи или тежи порески терет.

Такође, у наредној табели која приказује структуру пореских прихода у Србији, уочавамо да приход од ПДВ представља половину пореских прихода, у 2015. години износи 52,19%.

Табела: Структура пореских прихода у Србији

Prihodi / год.	2013	2014	2015	2015/ uдео u пореским приходима	2016 (1-10)
Порески приходи	723.389,6	770.958,1	797.169,8	-	733.401,5
Порез на добит предузећа	53.214,0	63.790,6	56.960,7	7,15%	63.773,2
Порез на доходак грађана	43.376,6	44.820,6	44.825,2	5,62%	38.535,8
PDV	380.624,3	409.564,2	416.056,2	52,19%	375.166,9
Непорески приходи	87.338,0	103.668,6	145.204,3	-	122.002,7
Донације	1.353,0	6.456,6	5.464,2	-	7.628,2
BDP	3.876.403,4	3.908.469,6	3.973.033,6	-	-

Izvor: *Ministarstvo finansija, Prema: Tabela 2. Primanja i izdaci budžeta Republike Srbije od 2013. do 2016. godine: <http://www.mfin.gov.rs/pages/article.php?id=12805>*

¹⁵ „Службени гласник РС“, бр. 84/04, 86/04 – исправка, 61/05, 61/07, 93/12, 108/13, 68/14 – др. закон, 142/14 и 83/15 и 108/2016.

¹⁶ Службени гласник РС“, бр. 25/01, 80/02 – др. закон, 80/02, 43/03, 84/04, 18/10, 101/11, 119/12, 47/13, 108/13, 68/14 – др. закон, 142/14, 91/15 – аутентично тумачење и 112/15 и 113/2017.

¹⁷ Закон о порезу на доходак грађана, „Службени гласник РС“, бр. 24/01, 80/02, 80/02 др. закон, 135/04, 62/06, 65/06 – испр., 31/09, 44/09, 18/10, 50/11, 91/11 – одлука УС, 7/12 – усклађени дин. изн., 93/12, 114/12 – одлука УС, 8/13 – усклађени дин. изн., 47/13, 48/13 – испр., 108/13, 6/14 – усклађени дин. изн., 57/14, 68/14 – др. закон, 5/15 – усклађени дин. изн., 112/15 и 5/16 – усклађени дин., 7/2017 – усклађени дин. изн., 113/2017 и 7/2018 – усклађени дин. изн.)

¹⁸ Допринеси за обавезно социјално осигурање регулисани су Законом о доприносима за обавезно социјално осигурање. Структура доприноса је следећа: 26% - стопа за обавезно пензијско и инвалидско осигурање; 10,3% за обавезно здравствено осигурање; 1,5% за осигурање за случај незапослености.

Посматрано свеобухватно, порески систем у Србији је током претходне деценије значајно реформисан, али је интензитет реформи био различит код различитих пореза. Напредак је био најзначајнији у случају пореза на потрошњу, мањи у случају опорезивања дохотка и релативно скроман у опорезивању имовине. Порези на потрошњу су у Србији почетком 2010. у потпуности усаглашени с теоријским принципима и најбољом међународном праксом.¹⁹

Сложеност пореског система огледа се у постојању великог броја пореских облика, као и у сложености правила за обрачун појединих пореза. Тако је у случају постојања великог броја врста јавних прихода и/или сложености правила за обрачун и примену пореза, могућност добре специјализације пореских инспектора за контролу свих пореских облика мања, што смањује вероватноћу откривања утаје пореза. У Србији је у 2011. постојало преко 370 различитих дажбина фискалног или квазифискалног типа, од којих су највећи део администрирале Пореска управа Републике Србије и локалне управе јавних прихода. У условима постојања толиког броја дажбина и недовољног броја квалификованих људи ангажованих на пословима пореске контроле, сложеност пореског система представља битан узрок сиве економије.²⁰

Такође, у условима постојања великог броја пореских облика, од којих су неки сложени за обрачун, може довести и до ненамерног избегавања плаћања пореза од стране пореских обвезника, који порезе не плаћају због неинформисаности о постојању пореске обавезе или непоседовања довољно техничког знања за исправан обрачун пореза. Као фискалне узроке сиве економије можемо да наведемо високо фискално оптерећење рада, компликоване и скупе пореске процедуре, компликован и нетранспарентан порески систем, неадекватно организована, недовољно обучена и недовољно опремљена пореску администрацију, низак квалитет услуга јавног сектора и висок ниво толеранције према сивој економији.²¹

Хармонизација пореског законодавства Србије

Хармонизацији пореског законодавства Србије са пореским правом Европске уније отпочела приступним преговорима на путу ка учлађењу у ЕУ у 2014. години.²² Важна обавеза коју је Србија преузела потписивањем Споразума о стабилизацији и придруживању јесте усклађивање прописа са правним тековинама ЕУ, као и њихова доследна примена. Што се тиче области пореског усклађивања, оно је регулисано чланом 100. Споразума, којим се предвиђа да ће Србија успоставити сарадњу у области опорезивања, укључујући мере усмерене ка даљој реформи фискалног система и реструктурирању пореске управе ради ефективније наплате јавних прихода и борбе против пореске утаје и штетне пореске конкуренције.²³

¹⁹ Алексић Весна, Пореско право, Правни факултет Универзитета Унион у Београду 2018, стр. 385.

²⁰ Ibidem, str.385.

²¹ Ibidem, str.385.

²² <http://www.eu-pregovori.rs/srl/pregovaracka-poglavlja/poglavlje-16-porezi/>

²³ europa.rs/srbija-i-evropska-unija/kljucni-dokumenti/sporazum-o-stabilizaciji-i-pridruzivanju/

Пореска хармонизација законодавства држава чланица Европске уније битна је управо због чињенице што се Европска унија састоји од различитих држава које су у великој мери усагласиле своје економско законодавство стварањем једног тржишта али да тржиште још није јединствено и да управо усаглашавање пореских политика предстоји као наредни велики корак интеграције. Значај пореске хармонизације у земљама ЕУ потврђује и чињеница да досадашњи недостатак пореског усаглашавања представља једну од главних слабости ЕУ. То се тренутно огледа у великој економској кризи појединих држава чланица ЕУ, затим се одражава и на кризу монетарне уније, тако да једна од будућих и важних мера у ЕУ мора да се односи на јачање усаглашавања пореских политика у Европској унији.²⁴

Пореска хармонизација полази од тога да порези могу да буду узрок различитих економских и друштвених поремећаја, како на унутрашњем, тако и на међународном тржишту, који се могу уклонити или умањити само њиховим усклађивањем. Хармонизација пореза у Европској унији није засебан циљ, већ као инструмент економске регулативе прати друге основне циљеве. У том смислу важно је разликовати две врсте пореза.²⁵

- директни (непосредни) порези – плаћа их и њихов терет (непосредно) сноси порески обвезник, а укључује порез на доходак (физичких лица), порез на добит (привредних друштава) и порез на имовину,
- индиректни (посредни) порези – разрезају се на производњу и/или потрошњу па их плаћају порески обвезници (произвођачи и/или трговци), али њихов терет (посредно тј. кроз повећање цене) сноси крајњи потрошачи. Укључује порез на промет, порез на додату вредност (ПДВ) и акцизе.

Главне карактеристике пореског система у европским земљама, могу се сагледати кроз приказ пореских стопа и кроз приказ индикатора укупних пореских прихода у БДП-у. У наредној табели, Пореске стопе 2015. Години у земљама Европске уније, на основу података Европске комисије, приказане су стопе директних и индиректних пореза, стопе доприноса на терет послодавца и на терет запосленог у европским земљама.

Табела: Пореске стопе у 2015. години у земљама Европске уније²⁶

Država / stope poreza (%)	PDV/ opšta i snižene stope	Porez na dobit preduzeća	Porez na dohodak (lična primanja, uključujući doplate)	Doprinosi na zarade na teret poslodavca	Doprinosi na zarade na teret zaposlenog
AUSTRIJA	20 10	25	50,0	21,73	18,07
BELGIJA	21 6 i 12	33	53,8	34,7	13,07

²⁴ Алексић Весна, Пореско право, Правни факултет Универзитета Унион у Београду 2018, стр. 386.

²⁵ <http://www.eu-pregovori.rs/sr1/pregovaracka-poglavlja/poglavlje-16-porezi/>

²⁶ *Taxation trends in the European Union / National tax systems: Structure and recent developments*, EUROSTAT, 2015 edition, ISSN 2467-0073.

Весна Алексић, Порески систем у Србији и промене пореског система у складу са ...

BUGARSKA	20 9	10	10,0	18,10	12,90
VELIKA BRITANIJA	20 5	20	45,0	12	13,8
GRČKA	23 6,5 i 13	29	48,0	24,56	15,5
DANSKA	25	23,5	56,8	<i>The Wage Guarante Fund</i>	
ESTONIJA	20 9	20	20,0	33,8	1,6 (nezapos- lenost)
IRSKA	23 9 i 13,5 4,8 - super snižena stopa	12,5 trgovin- ska 25 druge dela- tnosti	48,0	10,75	4
ITALIJA	22 10 4 - super snižena stopa	27,5	48,9	32,08	9,49
ISLAND	24	20	46,2	7,49	nema
KIPAR	19 5 i 9	12,5	35,0	7,8	7,8
LITVANIJA	21 5 i 9	15 5 za MSP ²⁷	15,0	30,8	9
LUKSEM- BURG	17,3 8 i 14 3 - super snižena stopa	21	43,6	Od 12,77 do 15,3	12,95
MALTA	18 5 i 7	35	35,0	10	10
MAĐARSKA	27 5 i 18	19 i 10	16,0	27	18,5
NEMAČKA	19 7	15,0	47,5	19,33	20,33
NORVEŠKA	25 8 i 15	27	39,0	14,1	8,2
POLJSKA	23 5 i 8	19	32,0	16,26	13,71
PORTUGAL	23 6 i 13	21 17 (MSP dobit do 15.000 evra)	56,5	23,75	11
RUMUNIJA	24 5 i 9	16	16,0	22,75	16,5
SLOVAČKA	20 10	22	25,0	35,2	13,4

²⁷ MCP-stopa poraza za mala i srednja preduzeća

SLOVENIJA	22 9,5	17	50,0	16,1	22,1
FINSKA	24 10 i 14	20	51,6	20,98	8,45
FRANCUSKA	20 2,1 - super snižena stopa 5,5 i 10	33,3 15 za MSP	50,3	Od 11,29 do 40,63 (38.040 evra)	14,2
HOLANDIJA	21 6	20 25 (za dobit preko 200.000 evra)	52,0	18,08 (maksimum 51.978 evra)	28,15
HRVATSKA	25 5 i 13	20	47,2	17,2	20
ČEŠKA R.	21 10 i 15	19	22,0	34	11
ŠVEDSKA	25 6 i 12	22	57,0	31,42	7
ŠPANIJA	21 4 - super snižena stopa i 10	28 25 za MSP	46,0	29,9	6,35
EU28 prosek	21,6	22,8	39,3	-	-

Izvor: DG Taxation and Customs Union. Further information on national tax reforms, including announcements of forthcoming measures, can be found in the tax reforms database <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/7092073/KS-DU-15-001-EN-N.pdf/68116dc2-75bc-4f25-b8a3-ae863ff8dec5>

Табела: Структура пореза и удео у БДП у 2013. години у земљама Европске уније²⁸

Država / udeo poreza u BDP (%)	PDV	Porez na dobit preduzeća	Porez na dohodak	Doprinosi na zarade	Ukupno porezi i doprinosi u BDP
AUSTRIJA	7,7	10,2	2,2	14,6	43,4
BELGIJA	6,9	13,2	3,1	14,2	45,2
BUGARSKA	9,2	2,9	1,9	7,6	28,1
VELIKA BRITANIJA	6,9	9,3	2,4	6,2	33,7
GRČKA	6,9	6,0	1,3	10,6	34,3
DANSKA	9,6	26,6	2,7	-	47,6
IRSKA	5,9	9,9	2,4	4,4	28,8
ITALIJA	5,8	11,9	2,5	13,0	43,1
ISLAND	8,0	13,9	2,2	3,7	35,9
KIPAR	7,7	2,9	6,5	7,5	31,6
LITVANIJA	7,5	3,6	1,4	10,8	26,9

Prema: DG Taxation and Customs Union. Further information on national tax reforms, including announcements of forthcoming measures, can be found in the tax reforms database

²⁸ Taxation trends in the European Union / National tax systems: Structure and recent developments, EUROSTAT, 2015 edition, ISSN 2467-0073.

Могући правци промена у пореском систему

Основни правац промена у пореском систему који се предлаже јесте смањење фискалног оптерећења рада и повећање фискалног оптерећења потрошње. Овакво реструктурирање пореског система у складу је с тенденцијама у свету и актуелним теоријским ставовима. Ниже фискално оптерећење рада допринело би смањењу цене рада, а тиме и повећању тражње за радном снагом и повећању запослености. Осим тога, смањење цене рада допринело би повећању ценовне конкурентности српских производа на светском тржишту, као и повећању атрактивности Србије за страна улагања. Повећање стопе ПДВ-а позитивно би утицало на спољнотрговински биланс, с обзиром на то да су производи при извозу ослобођени плаћања ПДВ-а, док се увоз опорезује ПДВ-ом.

Осим претходно наведених општих циљева, реформе појединих пореза обезбедиле би специфичне резултате, као што су смањење алокативне пристрасности пореза, повећање праведности опорезивања и смањење трошкова примене пореза. Коначно, поставља се питање: Да ли радикалне реформе пореског система треба спроводити у периоду док постоје благи наговештаји изласка привреде Србије из кризе или реформе треба одложити за боља времена?

На основу међународног искуства, може се закључити да су неке од најкрупнијих промена у јавним финансијама реализоване у периодима великих економских и друштвених криза или непосредно након њиховог завршетка. Тако нпр., порез на доходак грађана први пут је уведен у Великој Британији током ратова с Наполеоном, док је општи порез на промет први пут уведен током Првог светског рата. Обавезно социјално осигурање први пут је уведено у Немачкој крајем ХИХ века као одговор на револуционарна превирања у претходним деценијама.

Не постоје две земље са истим системом опорезивања. Системи могу бити више или мање слични, али ће ипак свака земља за себе креирати специфичан систем опорезивања, који ће бити у складу са захтевима који се данас апострофирају као основе „доброг“ пореског система. То су: издашност, праведност, неутралност, једноставност, стабилизацијско и развојно деловање, као и ниски трошкови убирања пореза. Ови захтеви, наравно, нису увек у складу један с другим, али праведност у опорезивању можемо увек сматрати темељним начелом савремених пореских система.²⁹

Домаћи порески систем је далеко мање ефикасан него порески системи других развијенијих земаља. Разлози не леже само у неспособности администрације, тако су у условима транзиције многа велика предузећа, која су имала озбиљне потешкоће у пословању, на неки начин била ослобођена плаћања пореза.³⁰ Потпуно реформисани порески систем подразумева да та државна

²⁹ Алексић Весна, Пореско право, Правни факултет Универзитета Унион у Београду, 2018., стр.85.

³⁰ Једна од највећих компанија у нашој земљи – Електропривреда Србије – није, на пример, дведесетих година плаћала порезе и доприносе на зараде запослених, уз благослов државе. Било

служба функционише независно и на високом професионалном нивоу, јер само на тај начин може да обавља свој посао без икаквих ограничења и по закону. То, међутим, није могуће уколико истовремено на високопрофесионалан и независан начин не раде и друге државне институције – правосуђе, тужилаштво, царина и друге.

Реформа Пореске управе започела је пре три године интерном анализом, затим је анализу направио Међународни монетарни фонд, а 2015. године је направљена стратегија реформе. Крајем 2017.године, по препорукама домаћих и међународних институција, као што су Међународни монетарни фонд, Светска банка и ГИЗ, Влада Републике Србије донела је Закључак којим се усваја план Програма трансформације Пореске управе за период 2018-2023. године.³¹ Циљ овог документа је спровођење успешне трансформације Пореске управе, тако што би се успоставила контрола над главним елементима пореског система и увело ефикасно управљање ризицима добровољности за основне пореске облике. У првој фази консолидације, до јуна 2019.године, предвиђа се знатно смањење броја филијала, а у другој фази, процес консолидације трајао би до краја 2023.године, где би се пореске процедуре поједноставиле и објединиле, порески службеници обучили како за оперативне активности на сузбијању сиве економије, тако и на побољшању наплате пореза.

Србија је добила најбољу оцену у целом региону источне Европе и централне Азије за процесе везане за администрирање пореза након подношења пореских пријава, показује извештај Светске банке „Paying taxes” за 2018. годину, који је представљен у Београду.³²

Плаћање пореза у Србији лакше је него пре пет година, захваљујући употреби нових технологија у пореској администрацији, али има простора за даље унапређење. У извештају Светске банке „Paying taxes” за 2018.година, наводи се да је време потребно за извршавање пореских обавеза у Србији скраћено за 53 сата у односу на 2013, и да је број плаћања на шалтерима преполовљен са 67 на 33 у току истог периода, највише захваљујући увођењу и унапређењу електронских система за подношење пореских пријава и плаћање пореза у Србији. Укупно оптерећење порезима и доприносима за Србију износи 39,7 посто, што је незнатно испод светског просека од 40,5 процената. Према индикатору плаћања пореза, Србија се налази на 82.месту на листи од 190 земаља света.³³

Србија има добар резултат у индексу који мери време потребно за извршавање пореских обавеза, али да постоји простор за даљи напредак.Област плаћања пореза је изузетно важна, јер ако имате једноставније процедуре за извршавање пореских обавеза, посебно за мале субјекте, имаћете и већи проценат компанија које не послују у сивој зони већ у законом дозвољеној зони.

је још истих примера у том периоду.Оваква пракса је јако лоша јер дерогира порески систем и омогућује компанијама да уцењују државу. Руководство повлашћених предузећа зна да уколико „подигне“ раднике и синдикате, да ће држава на крају попустити у страху од социјалних немира.

³¹ <http://www.poreskauprava.gov.rs/sr/o-nama/program-transformacije.html>

³² Танјуг, 28.11.2017.

³³ Алексић Весна, Пореско право, Правни факултет Универзитета Унион у Београду, 2018., стр. 387.

Централно место у овогодишњем извештају Светске банке заузима технологија, која олакшава живот пореским обвезницима, али и пореским властима у смислу тога да порезници сада плаћају порез онлајн и тако добијају много више информација. Примена технологије од стране пореских обвезника и администрације је, како се наводи у извештају, утицала на смањење оптерећености извршења пореских обавеза за фирме у Србији.

Закључак

Србија је предузела континуиране напоре у протеклим годинама како би побољшала пословну и инвестициону климу у земљи, а да је то имало ефекта показало се кроз знатно побољшану позицију Србије на Дуинг бизнис листи. Ти напори, у комбинацији са политичком стабилношћу, успешном консолидацијом фискалног дефицита, текућом реформом јавне администрације и структуралним реформама, допринели су значајно стабилном расту локалне економије и учинили су Србију знатно лакшом дестинацијом за пословање.

Србија је на правом путу да створи транспарентан и ефикасан порески систем, због чега се у будућем периоду очекује наставак реформи у том смеру, што ће знатно утицати на даљи напредак.

Литература:

1. Aleksić, V., 2008, *Finansijsko pravo, fiskalna decentralizacija*, Privredna akademija, Novi Sad.
2. Aleksić, V., 2018, *Poresko pravo*, Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu.
3. Jelčić, B., 1998, *Financijsko pravo i financijska znanost*, Informator, Zagreb.
4. OECD, *Taxing Wages 1998–1999 – OECD 2000*. Taxes on Wages and Salaries,
5. *Taxation trends in the European Union / National tax systems: Structure and recent developments*, EUROSTAT, 2015 edition, ISSN 2467-0073.
6. Raičević, B., 2005, *Javne finansije*, Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta u Beogradu, Beograd.
7. Roman Seer, Isabel Gabert, European and International Tax Cooperation, 2011,; *Legal Basis, Practice, Burden of Proof, Legal Protection and Requirements*, *Bulletin for International Taxation*, February, p.95
8. Sara K. McCracken, Going, Going, Gone...Global, 2002,; *A Canadian Perspective on International Tax Administration Issues in the "Exchange-of-Information Age"*, *Canadian Tax Journal*, Vol.50, No 6, p. 1887-1888.
9. *United Nations Model Double Taxation Convention between Developed and Developing Countries*, 2011, United Nations, New York.
10. <http://www.eu-pregovori.rs/srl/pregovaracka-poglavljja/poglavlje-16-porezi/>
11. europa.rs/srbija-i-evropska-unija/kljucni-dokumenti/sporazum-o-stabilizaciji-i-pridruzivanju/
12. <http://www.eu-pregovori.rs/srl/pregovaracka-poglavljja/poglavlje-16-porezi/>
13. <http://www.mfin.gov.rs/pages/article.php?id=12805>
14. <http://www.poreskauprava.gov.rs/sr/o-nama/program-transformacije.html>

15. <http://www.ekonomskeanalize.com/index.php/izvestaj-svetske-banke-o-poslovanju-za-2018-godinu-doing-business-2018/103-makroekonomija/privreda-srbije/privredna-kretanja>
16. europa.rs/srbija-i-evropska-unija/kljucni-dokumenti/sporazum-o-stabilizaciji-i-pridruzivanju/
17. <http://www.eu-pregovori.rs/srl/pregovaracka-poglavlja/poglavlje-16-porezi/>

Pravni izvori:

1. Ustav Republike Srbije, *Sl. glasnik RS*, broj 98/06.
2. Zakon o javnim приходима и јавним rashodima, *Sl. glasnik RS*, br. 76/91, 41/92 – dr. zakon, 18/93, 22/93 – ispr., 37/93, 67/93, 45/94, 42/98, 54/99, 22/01, 9/02 – dr. zakon, 87/02 – dr. zakon, 33/04 i 135/04 – dr. zakon.
3. Zakon o poreskom postupku i poreskoj administraciji, *Sl. glasnik RS*, br.80/02, 84/02 – ispravka, 23/03 – ispravka, 70/03, 55/04, 61/05, 85/05 – dr. zakon, 62/06 – dr. zakon, 61/07, 20/09, 72/09 – dr. zakon, 53/10, 101/11, 2/12 – ispravka, 93/12, 47/13, 108/13, 68/14, 105/14, 91/15 – autentično tumačenje, 112/15 i 15/16.
4. Zakon o porezu na dobit pravnih lica, *Sl. glasnik RS*, br. 25/01, 80/02, dr. zakon, 80/02, 43/03, 84/04, 18/10, 101/11, 119/12, 47/13, 108/13, 68/14– dr. zakon, 142/14, 91/15 – autentično tumačenje i 112/15.
5. Zakon o porezu na dohodak građana, *Sl. glasnik RS*, br. 24/01, 80/02– dr. zakon, 80/02, 135/04, 62/06, 65/06 – ispravka, 31/09, 44/09, 18/10, 50/11, 91/11 – US, 93/12, 114/12 – US, 47/13, 48/13 – ispravka, 108/13, 57/14, 68/14– dr. zakon i 112/15.
6. Zakon o porezu na dodatu vrednost, „Službeni glasnik RS“, br. 84/04, 86/04 – ispravka, 61/05, 61/07, 93/12, 108/13, 68/14 – dr. zakon, 142/14 i 83/15 i 108/2016 .
7. Zakon o porezu na dobit pravnih licaSlužbeni glasnik RS“, br. 25/01, 80/02 – dr. zakon, 80/02, 43/03, 84/04, 18/10, 101/11, 119/12, 47/13, 108/13, 68/14 – dr. zakon, 142/14, 91/15 – autentično tumačenje i 112/15 i 113/2017.
8. Zakon o porezu na dohodak građana, „Službeni glasnik RS“, br. 24/01, 80/02, 80/02 dr.zakon, 135/04, 62/06, 65/06 – ispr., 31/09, 44/09, 18/10, 50/11, 91/11 –odluka US, 7/12 – usklađeni din. izn., 93/12, 114/12 – odluka US, 8/13 – usklađeni din. izn., 47/13, 48/13 – ispr., 108/13, 6/14 – usklađeni din. izn., 57/14, 68/14 – dr. zakon, 5/15 – usklađeni din. izn., 112/15 i 5/16 – usklađeni din., 7/2017 - usklađeni din. izn., 113/2017 i 7/2018 - usklađeni din. izn.)
9. Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje
10. Strategija reforme javne uprave, *Sl. glasnik RS* br. 9/14 , 42/14 - ispravka.

TAX SYSTEM IN SERBIA AND CHANGE OF TAX SYSTEM IN ACCORDANCE WITH TENDENCIES IN THE WORLD

Summary: All tax systems in equal countries are the result of significant historical circumstances, numerous sports influences, compromises, subtlety. The defeated system is formed through history, amongst it and adapted to various factors and was different from one country to another. There are numerous headlights on the system system, such as: economic structure, population, defense per capita, socio-political participation, degree of cultural development, and more.

The aim of the paper is to point out the significance of the tax system in Serbia because it is an integral part of the financial system, that is, it is an integral part of the

country's economic system and is the main source of state budget revenues. A well-regulated tax system is the basis of all socio-political developments, integration movements and the economic development of a state. In the framework of the reform of the tax system of the Republic of Serbia, started in 2001, completely new tax laws were passed: the Law on Tax Procedure and Tax Administration and the Law on Value Added Tax. The tax system in Serbia is a young system that has undergone several difficult phases in the process of transition from the tax system of self-governing socialism into one that will be adapted to the principles of a market economy.

Key words: tax system, tax policy, public revenues and public expenditures, tax administration, tax system reform